

**Hierna volgend
artikel is
afkomstig uit:**

**Doelstelling van
'De Levende Natuur'**

Het informeren over ontwikkelingen in onderzoek, beheer en beleid op het gebied van natuurbehoud en natuurbeheer, die van belang zijn voor Nederland en België. De artikelen zijn vooral gebaseerd op eigen ecologisch onderzoek, ervaring of waarneming van de auteurs.

De Levende Natuur verschijnt 6x per jaar, waaronder tenminste één themanummer.

***U kunt zich abonneren
via onze website:***

[www.delevendenatuur.nl/
lezersservice.php](http://www.delevendenatuur.nl/lezersservice.php)

***of deze bon opsturen
naar:***

Abonnementenadministratie
De Levende Natuur
Antwoordnummer 7086
3700 TB Zeist

Tel. 085 0407400
klantenservice@virtumedia.nl

De Levende Natuur

JA ik wil graag een abonnement
op *De Levende Natuur*

naam: _____

adres: _____

postcode: _____

woonplaats: _____

telefoon: _____

e-mail: _____

Ik machtig *De Levende Natuur* om het abonnementsgeld

af te schrijven van rekening:

bank/giro: _____

naam: _____

plaats: _____

datum: _____ handtekening: _____

Graag aankruisen:

- ☐ **proefabonnement** – € 13,- (drie nummers)
- ☐ **particulier** – € 38,- (NL + B) – overige landen € 45,-
- ☐ **instelling/bedrijf** – € 60,-
- ☐ **student/promovendus** – € 13,50*

* (max. vier jaar; graag kopie college- of PhD kaart bijvoegen)
Na vier jaar gaat dit abonnement automatisch over in een regulier abonnement.

De prijsontwikkeling kan het stichtingsbestuur dwingen de tarieven aan te passen. Tevens bent u gerechtigd om uw bank opdracht te geven het bedrag binnen 30 dagen terug te boeken.

Afscheid van Bart en Isa

Natuurlijk wisten we dat Bart van Tooren en Isa Schimmel-ten Kate ooit een stap terug zouden doen. Dat moment is nu aangebroken: onze hoofd- en eindredacteur geven na dertig jaar het stokje over. Gedurende drie decennia, waarin de uitgeefwereld ingrijpend veranderde, hielden ze De Levende Natuur haarscherp op koers en brachten het tijdschrift op een hoog niveau.

Uiteraard heeft dat alles te maken met vakkenis, inzet, nauwgezetheid en de kritische geest van Bart en Isa. Maar nog belangrijker: met hun bevoegtheid voor natuur en natuurbeheer. Dat vormde en vormt de basis van dit tijdschrift. We zijn ze heel erg dankbaar voor hun inzet en betrokkenheid. Hun taken worden overgenomen door Rik Nijland, de nieuwe hoofdredacteur en redactiesecretaris Melchior van Tweel. Ook gaat Virtùmedia in Zeist een belangrijke rol spelen. Toen vormgever Jan Veenman een jaar geleden te kennen gaf afscheid te willen nemen, is contact gelegd met deze uitgever van tijdschriften voor specialistische doelgroepen. Bestuur en redactie denken dat het zelfstandig uitgeven van De Levende Natuur te risicovol is. Toen Isa afgelopen zomer ernstig ziek werd, bleek wel hoe kwetsbaar we zijn.

Virtùmedia zal ons met raad en daar bijstaan en veel werk uit handen nemen. Zo gaat Mischa Brendel de eindredactie doen, en verzorgt de uitgever ook de opmaak, het drukken van het tijdschrift en de marketing en distributie.

De inhoud en de koers van het tijdschrift blijven uiteraard in handen van redactie en bestuur.

De Levende Natuur; dertig jaar een belevenis

Isa Schimmel-ten Kate, eindredacteur 1989-2019

De vanzelfsprekendheid waarmee De Levende Natuur de laatste jaren verschijnt, was er 35 jaar geleden niet. Het aantal abonnees was te laag om de financiering van het tijdschrift rond te krijgen. In een poging om De Levende Natuur, in 1896 opgericht door Jac.P. Thijsse en E. Heimans, te laten voortbestaan, werd gezocht naar een nieuwe redactionele formule, aangepast aan nieuwe inzichten en vraagstukken rond natuurgebieden. Er was behoefte aan meer kennis over noodzaak en effecten van natuurbeheer en hoe die kennis moest worden vormgegeven in nieuw natuurbeleid. Door deze inhoudelijke verschuiving was de verwachting dat De Levende Natuur weer aantrekkelijk zou zijn voor abonnees. Ervoor lag het accent

meer op gebiedsbeschrijvingen en inventarisaties.

De nadruk kwam nu meer te liggen op natuurbeheer en -beleid. Van belang was ook dat onderzoekers zelf hun artikelen schreven: informatie uit de eerste hand. De breed samengestelde redactie, zowel wat disciplines betreft als deelnemende organisaties, besprak (en bespreekt nog steeds) kritisch de ingestuurde artikelen. Klopt de 'verhaallijn': kunnen conclusies uit het onderzoek terecht getrokken worden? Is de meest recente literatuur geraadpleegd? Zijn figuren en tabellen zinvol en begrijpelijk?

Maar alles begint met aangeleverde kopij. We kunnen ons gelukkig prijzen dat veel onderzoekers bereid zijn een bijdrage te leveren. Al waren daar ook wel eens

Na 30 jaar

**Bart van Tooren,
hoofdredacteur**

Eind 1988 traden Isa Schimmel – ten Kate en ik toe tot De Levende Natuur. Isa als eindredacteur, ik als redacteur, later voorzitter van de redactie, nog later als hoofdredacteur. We stonden in 1988 aan de vooravond van grote veranderingen in het natuurbeheer. De EHS kwam er aan, met in haar kielzog natuurontwikkeling en integrale begrazing van natuurgebieden. Ook de Habitat- en Vogelrichtlijn werden belangrijker, uiteindelijk resulterend in de huidige Natura-2000 gebieden. In 1989 was de zwaveldepositie al weer

Bart van Tooren tijdens uitreiking Heimans en Thijsse prijs 2015 (Foto Melchior van Tweel)

zorgen om. Met name hoofdredacteur Bart van Tooren wist veel nood te lenigen. Dankzij zijn niet aflatende inzet lukte het steeds weer voldoende kopij te vergaren. Onder meer was hij initiator van talloze themanummers en auteur van menig redactioneel of column, die ook nog snel geleverd werden. Als eindredacteur ben je dan heel blij met zo'n hoofdredacteur! Het was een voorrecht om zo lang met hem te hebben kunnen samenwerken. Aandacht was er voorts voor de vormgeving van het tijdschrift, van het begin af aan in de goede handen van Jan Veenman. Dertig jaar geleden verscheen De Levende Natuur om financiële redenen in zwart-wit, met mooie, maar soms ook helaas wat onduidelijke foto's. Mits auteurs daarvoor betaalden, was het mogelijk hun illustraties in kleur af te drukken. Uiteindelijk is het tijdschrift full colour gaan verschijnen, geïnitieerd door een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Ook werd steeds gezocht naar milieuvriendelijker papier. Zo is De Levende Natuur enkele jaren op gerecycled papier verschenen; het ontinkten bleek echter toch niet

zo milieuvriendelijk te zijn en leverde bovendien grauw papier. Tegenwoordig is gekozen voor wit FSC-gekeurd papier. Met de introductie van de computer en internet zijn de mogelijkheden sterk vergroot. Waar vroeger vanwege de post tenminste drie dagen nodig waren om een artikel gecorrigeerd terug te krijgen, kan dat nu binnen één dag. Niet meer het carbonpapier in de typemachine voor een kopie, of dankzij een kopieerpas van de Radboud Universiteit aldaar kopiëren. Dat was overigens een uitje voor mijn toen nog kleine kinderen. We gingen dan ook altijd langs al die aquariumbakken met vissen in de kelder. Van begin af aan was De Levende Natuur een belevenis en is het een voorrecht geweest om zo lang ten dienste te hebben mogen staan van dit tijdschrift.

Isa Schimmel-ten Kate,
Oostvaardersplassen 2012
(Foto André Jansen)

sterk afgenomen, later zou de stikstofdepositie afnemen, al is die nog steeds veel te hoog (en dat weet nu heel Nederland...). Ook werden door toegenomen kennis de effecten van verdroging steeds duidelijker. In 1989 kwam de EGM-regeling, later OBN genoemd, waarmee gesubsidieerde maatregelen in de natuurgebieden mogelijk waren om de effecten van verzuring en vermesting tegen te gaan, met daaraan gekoppeld ook een onderzoeksbudget. Het onderzoeksbudget is er nog steeds, geld voor maatregelen werd al vrij snel weer afgeschaft. De resultaten van al dat onderzoek vinden we heel regelmatig terug in De Levende Natuur.

Isa en ik hanteerden schertsend wel eens de slagzin: "wie DLN leest, is bij". Een mooi ideaal maar dat is natuurlijk een illusie voor een maar 6 x per jaar verschijnend tijdschrift met een lange productietijd. Toch volgde over een langere periode gezien DLN de ontwikkelingen op de voet. Dat gold zeker voor de themanummers en

ook voor de bij vlagen regelmatig geproduceerde redactionelen. Soms waren we zelfs erg actueel, zoals bij het recente themanummer over natuurinclusieve landbouw, of met een themanummer in 1995 over het risico van genetische verarming bij planten door (te) kleine en geïsoleerde populaties. Anderzijds gaat bij sommige onderwerpen de informatie-overdracht te snel en lijkt DLN niet of nauwelijks bij te kunnen dragen aan de discussie, zoals bij de huidige stikstofcrisis. Toch heeft ook dat al zijn weerslag op de inhoud, zie bijvoorbeeld de pagina van de Landschappen in dit nummer. Feitelijk komt in heel veel artikelen van de laatste decennia de te hoge stikstofdepositie naar voren. Stikstofdeposities die de hoogste zijn van Europa. Iets wat steeds weer leidt tot nieuwe inzichten over de schadelijkheid voor de Nederlandse natuur. De Levende Natuur zal er over blijven berichten.

Met de komst van Rik Nijland als mijn

opvolger heb ik alle vertrouwen dat het tijdschrift actueler en ook nog eens toegankelijker zal worden. En dat zou precies mijn wens voor de toekomst zijn. Ik wens de opvolgers veel succes! Rest nog om iedereen te bedanken voor alle samenwerking in de afgelopen jaren. In de eerste plaats uiteraard alle auteurs! De redactieleden voor hun vaak langdurige inzet, ik zal de gezellige redactievergaderingen missen. Vormgever Jan Veenman voor zijn enorme betrokkenheid. Het bestuur dat op de achtergrond de uitgave mogelijk maakte. En bovenal Isa voor haar enorme toewijding en vooral voor de goede samenwerking waarbij we elkaar prima aanvulden. Het is een hard gelag voor jou dat we door jouw plotselinge ziekte onze laatste nummers niet meer samen konden maken nadat je 30 jaar lang alles regelde voor DLN, nooit ziek was, vakanties op de productiedata afstemde, en geen moeite te veel was.